

Προσφυγικές ροές 2016: Κριτική καταγραφή για τη στέγαση σε συνθήκη έκτακτης ανάγκης.

Την άνοιξη του 2016, η βαλκανική οδός προς τη Δυτική Ευρώπη σφραγίστηκε στα σύνορα της Ελλάδας με την ΠΓΔΜ. Κατά συνέπεια, η ροή προσφύγων και μεταναστών διαμέσου της Ελλάδας διακόπηκε οδηγώντας στον εγκλωβισμό 50.000 ανθρώπων εντός της επικράτειας. Η καταγραφή εμπειρικών δεδομένων για τη στέγαση του πληθυσμού αυτού αποκαλύπτει διακριτές χωρικές πρακτικές: τα ταχέως συναρμολογημένα από το στρατό κέντρα υποδοχής, γνωστά ως hot spots, την αναδιοργάνωση υφιστάμενων υποδομών σε ανοιχτές δομές φιλοξενίας υπό την αιγίδα δημοτικών αρχών, τους αυτογενείς οικισμούς που δημιουργήθηκαν αυθόρμητα από τους πρόσφυγες και υποστηρίζονται από εθελοντικές οργανώσεις και τη φιλοξενία μικρών ομάδων σε αυτοδιαχειριζόμενους χώρους. Παραθέτοντας την προσέγγιση της κρατικής μέριμνας και της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με την αυτογενή προσωρινή εγκατάσταση και τις πρωτοβουλίες εθελοντών πολιτών, καταγράφονται και αξιολογούνται εναλλακτικές αποκρίσεις για τη στέγαση σε συνθήκη έκτακτης ανάγκης.

Οι τυπολογίες των καταφυγίων που παραλαμβάνουν τη ραγδαία αυτή πληθυσμιακή αύξηση διακρίνονται στις κατασκηνώσεις –που περιλαμβάνουν ομαδικές σκηνές, τροποποιημένα κοντέινερ ή οικίσκους ΙΚΕΑ–, τις εκ των ενόντων διευθετήσεις μεγάλων δημόσιων κτιρίων –όπως το πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού, Ολυμπιακές εγκαταστάσεις του «Αθήνα 2004», αποθήκες του λιμανιού, δημοτικές αίθουσες άθλησης, αλλά και ανενεργά ξενοδοχεία όπως το City Plaza ή σπίτια υπό κατάληψη. Η οικειοποίηση των εσωτερικών αυτών, καθώς και των διαθέσιμων για διανυκτέρευση υπαίθριων χώρων, όπως η πλατεία Βικτωρίας στο κέντρο της Αθήνας ή οι επιβατικές ζώνες του λιμανιού του Πειραιά, αποκαλύπτει κάποιες ενδιαφέρουσες οργανικές διατάξεις. Η τεκμηρίωση αυτή στοιχειοθετεί μια αρχιτεκτονική του κατεπείγοντος που χαρακτηρίζεται από την αναδιοργάνωση των υφιστάμενων υποδομών, την τάχιστα συναρμολογούμενη εφήμερη δομή, τις υλικότητες που υποστηρίζουν μια κατοίκηση σε μετάβαση, καθώς και τη δημιουργία νέων κοινωνικών πρωτόκολλων υποστήριξης.

ΣΟΦΙΑ ΒΥΖΟΒΙΤΗ Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΑΠΘ.
ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗ Αρχιτέκτων Μηχανικός.